

Euroopan
komissio

Sosiaaliturvaoikeudet

Kyproksella

Tämän oppaan tiedot on koottu ja päivitetty tiiviissä yhteistyössä sosiaaliturvan keskinäisen tietojärjestelmän (MISSOC) kansallisten yhteyshenkilöiden kanssa.

Lisätietoja MISSOC-verkostosta on sivulla

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Tässä oppaassa kuvaillaan yleisesti kunkin maan sosiaaliturvajärjestelmää. Lisätietoja saa muista MISSOCin julkaisuista, jotka kaikki löytyvät edellä mainitusta linkistä. Voit myös ottaa yhteyttä tämän oppaan liitteessä lueteltuihin toimivaltaisiin viranomaisiin ja laitoksiin.

Euroopan komission ja kenenkään sen puolesta toimivan henkilön ei voida katsoa olevan vastuussa tämän julkaisun sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä.

SISÄLLYSLUETTELO

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus.....	4
Johdanto	4
Sekit on lunastettava kolmen kuukauden kuluessa niiden kirjoituspäivästä.	5
Rahoitus	7
II luku: Terveystenhoito.....	10
Terveystenhoidon saamisen edellytykset	10
Mitä järjestelmä kattaa?	10
Hoidon saaminen	11
III luku: Sairausetuudet	12
Sairausetuuksien saamisen edellytykset	12
Mitä järjestelmä kattaa?	12
Sairauspäivärahan saaminen.....	12
IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet.....	14
Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset	14
Mitä järjestelmä kattaa?	14
Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen.....	15
Luku V: Työkyvyttömyysetuudet	16
Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset.....	16
Mitä järjestelmä kattaa?	16
Työkyvyttömyysetuuksien saaminen	17
Luku VI: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet	18
Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset.....	18
Mitä järjestelmä kattaa?	20
Vanhuusetuuksien saaminen	21
VII luku: Eloonjääneiden etuudet.....	22
Edellytykset elonjääneiden etuuksien saamiseksi	22
Mitä järjestelmä kattaa?	22
Perhe-eläke-etuuksien saaminen	24
VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet	25
Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset	25
Mitä järjestelmä kattaa?	25
Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen.....	26
IX luku: Perhe-etuudet.....	27
Perhe-etuuksien saamisen edellytykset.....	27
Mitä järjestelmä kattaa?	27
Perhe-etuuksien saaminen	28
X luku: Työttömyys	29
Työttömyysetuuksien saamisen edellytykset	29
Mitä järjestelmä kattaa?	29
Työttömyysetuuksien saaminen	30
XI luku: Vähimmäistoimeentulo.....	31
Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset.....	31
Mitä järjestelmä kattaa?	32
Vähimmäistoimeentuloetuuksien saaminen	32
XII luku: Pitkäaikaishoito	35
Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset	35
Mitä järjestelmä kattaa?	35
Pitkäaikaishoidon saaminen.....	36
Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita	37

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus

Johdanto

Sosiaalivakuutusjärjestelmä kattaa lakisääteisesti kaikki Kyproksella ansiotyötä tekevät henkilöt palkansaajista itsenäisiin ammattinharjoittajiin. Vapaaehtoisen lisävakuutuksen voivat ottaa henkilöt, jotka haluavat jatkaa vakuutusta pakollisen säädetyin vakuutuskauden jälkeen tai jotka työskentelevät ulkomailla kyproslaisen työnantajan palveluksessa. Sosiaalivakuutusosaston hallinnoimasta järjestelmästä maksetaan seuraavia etuuksia:

- sairauspäiväraha;
- äitiysavustus;
- äitiyspäiväraha;
- työtapaturmien ja ammattitautien perusteella maksettavat etuudet kuten tilapäisestä työkyvyttömyydestä maksettava korvaus (tapaturmakorvaus), työkyvyttömyyskorvaus ja kuolemantapauksen johdosta maksettava korvaus;
- työkyvyttömyyseläke;
- työttömyyskorvaus;
- vanhuuseläke;
- leskeneläke;
- lapseneläke;
- hautausavustus;
- avioliittoavustus.

Palkansaajilla on oikeus kaikkiin näihin etuuksiin. Itsenäisillä ammattinharjoittajilla ei ole oikeutta työttömyyskorvaukseen eikä työtapaturman tai ammattitaudin johdosta myönnettäviin etuuksiin. Ulkomailla kyproslaisen työnantajan palveluksessa työskentelevillä, vapaaehtoisia vakuutusmaksuja maksavilla henkilöillä ei ole oikeutta työtapaturman tai ammattitaudin johdosta myönnettäviin korvauksiin. Muilla vapaaehtoisia vakuutusmaksuja maksavilla ei ole oikeutta äitiyspäivärahaan, sairauspäivärahaan, työttömyyskorvaukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen eikä työtapaturman ja ammattitaudin johdosta myönnettäviin korvauksiin.

Kaikki määräajoin maksettavat etuudet (toisin kuin kertamaksuna maksettavat etuudet) koostuvat

- perusosasta, joka lasketaan perusvakuutusjärjestelmään kuuluvan vakuutetun vakuutuksen perusteena olevan palkan mukaan ja johon sisältyy korotuksia jokaista huollettavaa perheenjäsentä kohti;
- lisäosasta, joka lasketaan vakuutetun lisävakuutusjärjestelmään kuuluvan vakuutuksen perusteena olevan palkan perusteella.

Järjestelmään sovelletaan periaatetta, jonka mukaan eri etuuksien ei pidä aiheuttaa päällekkäisyyttä. Jos henkilöllä siis on oikeus useampaan kuin yhteen etuuteen tietyllä kaudella, hänelle maksetaan suurempaan summaan oikeuttava etuus. Tätä sääntöä ei sovelleta, jos henkilöllä on samaan aikaan oikeus leskeneläkkeeseen.

Peruseläkkeiden tasoa tarkistetaan aina vuoden alussa saman prosenttilisäyksen mukaan kuin vakuutuksen perusteena olevaa peruspalkkaa tarkistettaessa. Lisäeläkkeiden tasoa puolestaan tarkistetaan elinkustannusindeksin nousun mukaan (kahden edellisen vuoden jälkipuoliskoja verrataan keskenään).

Lisäksi eläkkeitä korotetaan vuosittain heinäkuussa elinkustannusindeksin nousun mukaisesti (vuoden ensimmäistä vuosipuoliskoa verrataan edellisen vuoden ensimmäiseen vuosipuoliskoon), jos indeksi on noussut enemmän kuin 1 prosentin. Elinkustannusindeksin nousu otetaan huomioon myös vuoden alussa, kun arvioidaan tarvetta nostaa eläkkeiden määrää.

Etuudet maksetaan joko sekillä tai pankkisiirrolla.

Sekit on lunastettava kolmen kuukauden kuluessa niiden kirjoituspäivästä.

Sosiaaliturvan järjestäminen

Sosiaalivakuutusosasto on työ- ja sosiaalivakuutusministeriön alaisuudessa ja valvonnassa toimiva valtion virasto, joka vastaa sosiaaliturvan hallinnoimisesta. Se

- toteuttaa hallituksen politiikkaa sosiaalivakuutuksen alalla erityisten järjestelmien ja toimenpiteiden muodossa;
- antaa hallituksen politiikkaa koskevia ehdotuksia tarkoituksena parantaa sosiaaliturvaa jatkuvasti kansainvälisten tapahtumien sekä Kyproksella vallitsevien sosiaalisten ja taloudellisten olosuhteiden huomioon ottamiseksi;
- arvioi sosiaaliset ja taloudelliset tarpeet, jotka voidaan täyttää sosiaaliturvatoimien avulla;
- tutkii ja arvioi jatkuvasti järjestelmiä ja toimenpiteitä, joita se toteuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sosiaalivakuutusjärjestelmä kattaa kaikki Kyproksella ansiotyötä tekevät henkilöt palkansaajista itsenäisiin ammattinharjoittajiin, asepalvelukseen kutsutut henkilöt sekä kaikki muut henkilöt, joita pidetään vapaaehtoisesti vakuutettuina henkilöinä.

Kultakin työkyvyttömyys- tai työttömyyskaudelta hyvitetävä palkka perustuu asianomaisen henkilön vakuutuksen perusteena olevaan palkkaan. Leskeneläkkeen ja/tai työkyvyttömyyseläkkeen määrän lisäämiseksi vakuutuksen perusteena oleva palkka hyvitetään myös miltä tahansa kaudelta, joka alkaa kuolinpäivästä / työkyvyttömyyden alkamispäivästä ja päättyy eläkeiän saavuttamiseen. Lisäksi vakuutuksen perusteena oleva palkka perusansioihin saakka hyvitetään koulutusjaksoilta.

Eläkkeen määräytymisessä naisille otetaan kunkin lapsen osalta huomioon lasten kotihoitajaksoja korkeintaan 156 viikon ajalta siihen asti, kun lapsi täyttää 12 vuotta.

Sosiaaliturva kattaa sairauden, äitiyden, työttömyyden, työkyvyttömyyden, vanhuuden, kuoleman ja eloonjääneet sekä kaikki työtaturmiin ja ammattitauteihin liittyvät riskit.

Kaikille eläkkeensaajille on maksettu vuodesta 2003 lähtien erityisavustusta heidän eläkkeidensä määrän nostamiseksi. Uusia edunsaajia ei ole tullut tammikuun 1. päivän 2009 jälkeen lisää, koska tuki- ja etuusosaston suunnitelma pienituloisten eläkkeensaajien kotitalouksien tukemiseksi on toteutettu kokonaan.

Lisäksi 65 vuoden iän saavuttaneille Kyproksella asuville henkilöille maksetaan sosiaalieläkettä, jos he täyttävät asumista koskevat ehdot eivätkä saa mistään muusta lähteestä eläkettä, jonka määrä on suurempi kuin sosiaalieläkkeen määrä. Jos heidän saamansa eläkkeen tai vastaavan korvauksen määrä on pienempi kuin sosiaalieläkkeen määrä, henkilölle voidaan maksaa näiden kahden määrän erotus.

Sosiaaliturvaetuuksia haetaan paikallistoimistoista. Niiden pääasiallisena tehtävänä on ottaa vastaan hakemuksia, kerätä maksuja ja tehdä tarkastuksia. Sosiaalivakuutuslaitoksen päätoimipaikka koordinoi paikallistoimistojen toimintaa. Sen tehtävänä on pääasiassa soveltaa sosiaalipolitiikkaa, tehdä päätöksiä ja maksaa etuuksia ja eläkkeitä.

Sosiaalihuoltolaitos (*Social Welfare Services*) on työ- ja sosiaalivakuutusministeriön alaisuudessa ja valvonnassa toimiva valtion elin, joka tarjoaa sosiaalihuoltopalveluja. Sen tehtävänä on tarjota sosiaaliturvaa ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta valtion sosiaalista ja taloudellista kehitystä koskevan politiikan mukaisesti. Sen toiminta keskittyy yksilöihin, perheisiin, sosiaalisiin ryhmiin ja yhteisöihin.

Vammaisten sosiaalisesta osallisuudesta vastaava laitos (*Department for Social Inclusion of Persons with Disabilities*) perustettiin tammikuussa 2009 valtion talousarviosta annetulla lailla. Sen tavoitteena on parantaa vammaisten elämänlaatua. Se toimii työ- ja sosiaalivakuutusministeriön alaisuudessa ja valvonnassa. Sen tehtävät liittyvät vammaisten sosiaaliturvaa ja sosiaalista osallisuutta koskevan politiikan kehittämiseen, koordinointiin, toteutukseen, seurantaan ja valvontaan. Tässä tarkoituksessa se tekee yhteistyötä muiden vammaisasioista vastaavien ministeriöiden kanssa sekä vammaisjärjestöjen ja muiden etujärjestöjen kanssa.

Tuki- ja etuuslaitos (*Grants and Benefits Service*) on valtiovarainministeriön alaisuudessa ja valvonnassa toimiva valtion laitos. Sen rakennetta uudistettiin ja laajennettiin vuonna 2003. Muutoksen tavoitteena oli koota yhteen erilaiset sosiaaliturvajärjestelmät ja panna täytäntöön uusi lainsäädäntö lapsilisästä ja äitiyspäivärahasta. Sen tehtävänä on myös toteuttaa uusi suunnitelma pienituloisten eläkkeensaajien kotitalouksien tukemiseksi. Kyseessä on rahaetuusjärjestelmä, joka on tarkoitettu sellaisten eläkkeensaajien kotitalouksille, joiden yhteenlasketut vuositulot jäävät alle köyhyysrajan. Ensisijaisena tehtävänä on tarjota kaikille kansalaisille täsmällistä ja ripeää palvelua.

Terveysministeriö vastaa pääasiassa Kyproksen terveydenhuoltojärjestelmän organisoinnista sekä valtion rahoittamien terveydenhuoltopalvelujen tarjoamisesta. Sen tavoitteena on parantaa ja suojella kansanterveyttä. Terveysministeriö kehittää kansallista terveyspolitiikkaa, koordinoi julkisen ja yksityisen sektorin toimia, sääntelee terveydenhuollon vaatimustasoa ja edistää asiaa koskevien lakien säätämistä. Huhtikuussa 2001 säädettiin uusi laki kansallisen terveydenhuoltojärjestelmän (NHS) käyttöön ottamisesta. NHS tarjoaa terveydenhuoltoa kaikille kansalaisille, ja se rahoitetaan valtion, työnantajien, työntekijöiden, itsenäisten ammatinharjoittajien ja eläkeläisten maksuilla. Tätä uutta järjestelyä ei ole vielä otettu käyttöön.

Rahoitus

Sosiaalivakuutusjärjestelmä rahoitetaan työnantajien, vakuutettujen ja valtion maksamilla osuuksilla.

Palkansaajien sosiaalivakuutusmaksu on 1. huhtikuuta 2009 lähtien 17,9 % vakuutuksen perusteena olevasta palkasta. Maksu jaetaan siten, että palkansaaja maksaa 6,8 %, työnantaja 6,8 % ja valtio 4,3 %. Vakuutuksen perusteena olevalla palkalla tarkoitetaan palkkaa, jonka perusteella maksut ja etuudet lasketaan. Se käsittää kaikki työstä saatavat palkat ja palkkiot hyväntahtoissuorituksia ja satunnaisia palkanlisiä lukuun ottamatta. Palkallisten lomien keskusrahastoon (*Central Holiday Fund*) maksettavat maksuosuudet otetaan kuitenkin huomioon. Vakuutusmaksuille määritetään lainsäädännössä vakuutuksen perusteena olevan palkan yläraja, joka tarkistetaan vuosittain. Yläraja on tällä hetkellä 1 025 euroa viikossa ja 4 442 euroa kuukaudessa. Vakuutusmaksuja ei tarvitse maksaa vakuutuksen perusteena olevalle palkalle määritetyn ylärajan ylittävältä osuudelta.

Itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalivakuutusmaksu on 16,9 % vakuutuksen perusteena olevista tuloista, josta 12,6 % maksaa itsenäinen ammatinharjoittaja ja 4,3 % valtio. Kullekin itsenäisten ammatinharjoittajien kategorialle on määritetty vakuutuksen perusteena olevien tulojen alaraja. Itsenäisen ammatinharjoittajan pitää maksaa minimimäärä, mutta hoi kuitenkin halutessaan maksaa vakuutusta korkeampien tulojen mukaan vakuutuksen perusteena olevien ansioiden ylärajaan asti. Jos itsenäinen ammatinharjoittaja osoittaa, että hänen toteutuneet ansionsa jäävät hänen omalle ammattiryhmälleen määritetyn alarajan alle, vakuutusmaksut lasketaan todellisen tulon perusteella.

Vapaaehtoinen vakuutusmaksu on 14,8 % joko vakuutuksen perusteena olevista perusansioista tai edellisvuosien ansioiden määrästä. Tästä 14,8 prosentin kokonaisuudesta 11 % maksaa vapaaehtoisen vakuutuksen ottaja ja 3,8 % valtio. Ulkomailla kyproslaisen työnantajan palveluksessa työskentelevillä vapaaehtoinen vakuutusmaksu on 13,6 % työsopimuksen mukaisesta palkasta vakuutuksen perusteena olevan palkan ylärajaan saakka. Valtio maksaa tähän 4,3 %:n lisäosuuden.

Vakuutusmaksuvelvollisuus alkaa, kun palkansaaja saa työnantajaltaan palkkaa vähintään 2 euroa viikossa tai vähintään 7 euroa kuukaudessa. Vakuutusmaksuvelvollisuus koskee myös palkattomia harjoittelijoita sekä työssä olevia vankeja, eikä edellä esitettyä sääntöä sovelleta.

Itsenäiset ammatinharjoittajat maksavat vakuutusmaksun jokaiselta sellaiselta vakuutusviikolta, jonka aikana tekevät töitä.

Jos henkilö työskentelee yhden vakuutusviikon aikana joko samanaikaisesti tai vuorotellen sekä palkansaajana että itsenäisenä ammatinharjoittajana, hänen on maksettava vakuutusmaksua molemmista töistä. Jos vakuutetun itsenäisenä ammatinharjoittajana saaduista tuloista maksamat vakuutusmaksut ylittävät vakuutuksen perusteena olevaa palkkaa koskevan ylärajan, hän saa rajan ylittävän summan takaisin vakuutusvuoden lopussa.

Jos henkilö työskentelee useamman eri työnantajan palveluksessa samalla vakuutuskaudella (joka voi olla viikko tai kuukausi), kunkin työnantajan on maksettava hänen palkastaan vakuutusmaksua vakuutuksen perusteena olevaa

palkkaa koskevaan ylärajaan saakka. Jos palkansaajan maksama osuus ylittää määritetyn ylärajan, hän saa rajan ylittävän summan takaisin vakuutusvuoden lopussa. Työnantajien maksamia osuuksia ei palauteta.

Kun henkilöllä on oikeus maksaa samanaikaisesti vapaaehtoista ja lakisääteistä vakuutusta (eli hän toimii sekä palkansaajana että itsenäisenä ammatinharjoittajana), hän voi maksaa vapaaehtoisia maksuja, jos vakuutuksen perusteena oleva palkka on pienempi kuin ansiot, jotka hän on määrittänyt vapaaehtoisesti vakuutuksen perusteeksi.

Työnantaja maksaa vakuutusmaksut (joihin sisältyy myös työntekijän osuus) kerran kuussa kuukauden lopussa, viimeistään kuukauden kuluessa vakuutuskuukauden päättymisestä. Itsenäiset ammatinharjoittajat maksavat vakuutusmaksut kolmen kuukauden välein kuluneilta kolmelta kuukaudelta, yhden kuukauden ja kymmenen päivän kuluessa kyseisen kolmen kuukauden jakson päättymisestä. Maksut voi halutessaan maksaa myös kuukauden välein.

Vapaaehtoiset vakuutusmaksut maksetaan päättyneestä kaudesta joko kerran kuussa, kolmen kuukauden välein tai kerran vuodessa. Jos henkilö ei maksa vapaaehtoista vakuutusmaksua (esimerkiksi vuodelta 2012) seuraavien 12 kuukauden kuluessa (eli tässä tapauksessa vuoden 2013 aikana), hän menettää oikeuden maksaa vapaaehtoista vakuutusmaksua kyseiseltä vuodelta (eli tässä tapauksessa vuodelta 2012).

Jos työnantaja tai itsenäinen ammatinharjoittaja maksaa vakuutusmaksun myöhässä, häneltä peritään automaattisesti tietty lisämaksu. Lisämaksua peritään tietty prosenttimäärä maksettavista vakuutusmaksuista, ja se nousee asteittain viivästyksen kestosta riippuen. Ensimmäiseltä viivästyskuukaudelta perittävä lisämaksu on 3 %. Maksu nousee 3 % jokaista viivästyskuukautta kohti aina 27 prosenttiin saakka.

Maksuvelvollisuus lakkaa, kun vakuutettu saavuttaa eläkeiän (65 vuotta). Jos vakuutettu saavuttaa vaaditun iän mutta ei täytä vanhuuseläkkeen saamista koskevia vakuutusehtoja, hänen tulee jatkaa vakuutuksen maksamista, kunnes kyseiset ehdot täyttyvät. Vakuutusmaksuvelvollisuus kuitenkin lakkaa, kun henkilö täyttää 68 vuotta.

Vakuutetuille voidaan myöntää hyvityksiä

- kaikilta kausilta, joiden aikana 16 vuotta täyttänyt henkilö on opiskellut täysipäiväisesti tai suorittanut hyväksytyt koulutuksen
- kaudelta, joka edeltää sitä päivää, jona henkilö vakuutetaan ensimmäistä kertaa edellisen vakuutusvuoden ensimmäiseen päivään saakka
- kaikilta työttömyyskausilta, joiden aikana henkilö saa työttömyyskorvausta, sekä kaikilta sellaisilta työttömyyskausilta enintään 26 viikkoon saakka, joiden aikana vakuutetulla ei ole oikeutta saada työttömyyskorvausta (koskee vain palkansaajia)
- kaikilta sairaudesta, työtapaturmasta, lapsen syntymästä tai vammasta johtuvilta kausilta, joiden ajan henkilö saa etuuksia; palkansaajilla työkyvyttömyyskausi, jonka aikana henkilöllä ei ole oikeutta etuuksiin, oikeuttaa hyvityksiin korkeintaan 26 viikolta, ja myös itsenäisillä ammatinharjoittajilla tällainen kausi oikeuttaa hyvityksiin, jos sitä edeltää kausi, jonka aikana henkilöllä on ollut oikeus etuuksiin
- kaikilta vanhempainlomakausilta.

Eläkemaksuissa otetaan huomioon lasten kotihoitajaksoja korkeintaan 156 viikon ajalta kunkin lapsen 12 ensimmäisen ikävuoden aikana naisille, jotka ovat saaneet eläkeoikeuden 31.12.1992 jälkeen.

Jos vakuutetusta tulee työkyvytön tai hän kuolee alle 63-vuotiaana, työkyvyttömyyden alkamispäivän tai kuolinpäivän ja 63-vuotispäivän väliin jäävä kausi katsotaan vakuutuskaudeksi. Kyseiseltä kaudelta hyvitetty palkka perustuu lisävakuutuksessa yleensä asianomaisen henkilön vakuutuksen perusteena olevaan keskipalkkaan kuolinpäivää tai työkyvyttömyyden alkamispäivää edeltäviltä viideltä vuodelta. Jos henkilölle on kertynyt alle viisi vakuutusvuotta, keskiarvo lasketaan toteutuneiden vakuutusvuosien perusteella.

Työttömyyskausien sekä äitiys-, sairaus- tai työkyvyttömyysjaksonjohdosta myönnettävät hyvitykset vastaavat palkkaa, jonka perusteella maksettava etuus on laskettu. Muut hyvitykset vastaavat suuruudeltaan vakuutuksen perusteena olevaa peruspalkkaa.

Vakuutuksen perusteena oleva peruspalkka on tällä hetkellä 170,88 euroa viikossa ja 8 886 euroa vuodessa. Peruspalkka on rajana järjestelmän kahden osan, perusvakuutuksen ja lisävakuutuksen, välillä.

Kaikkien vakuutettujen vakuutuksen perusteena oleva vuosipalkka jaetaan kahteen osaan: perusvakuutusosaan, joka käsittää vakuutuksen perusteena olevan palkan peruspalkkaan saakka, ja lisävakuutusosaan, joka käsittää peruspalkan ylittävän osan vakuutuksen perusteena olevasta palkasta.

Jokaiselle vakuutetulle hyvitetään vuosittain "vakuutus pisteitä". Yksi vakuutus piste vastaa peruspalkan vuotuista kokonaissummaa. Ensimmäinen vakuutus piste (1:een asti) annetaan perusvakuutusosalle ja jokainen 1:n ylittävä vakuutus piste lisävakuutusosalle.

Vakuutuksen perusteena olevaa peruspalkkaa tarkistetaan vuosittain vakuutuksen perusteena olevan palkan yleisen kehityksen mukaan ministerineuvoston säädöksen perusteella.

II luku: Terveystenhoito

Terveystenhoidon saamisen edellytykset

Terveystenhoito taataan kaikille Kyproksen ja EU/EEA:n sekä Sveitsin kansalaisille, jotka asuvat pysyvästi Kyproksella. Maksettavien etuuksien määrä riippuu henkilön tai perheen tuloista, ja ne kattavat valtion terveystenhoitolaitosten tarjoamien palveluiden kustannukset.

- Maksuton terveystenhoito koskee henkilöitä, joiden vuositulot ovat korkeintaan 15 377,41 euroa, ja perheille, joiden vuositulot ovat korkeintaan 30 754,82 euroa, lisättyä 1 708,60 eurolla jokaisen huollettavana olevan lapsen osalta.
- Terveystenhoito myönnetään alennetuilla maksuilla henkilöille, joiden vuositulot ovat 15 377,42 ja 20 503,22 euron välillä, ja perheille, joiden vuositulot ovat 30 754,83 ja 37 589,23 euron välillä, lisättyä 1,708.60 eurolla jokaisen huollettavana olevan lapsen osalta.
- Kaikki muut voivat käyttää valtion terveystenhoitolaitosten palveluita maksamalla kulloinkin erikseen määriteltävät maksut. Edullisia sairaalamaksuja voidaan alentaa potilaan tulotason perusteella.
- Terveystenhoitopalvelut ovat maksuttomia myös tietyistä kroonisista sairauksista kärsiville henkilöille, valtion ja kuntien virkamiehille, vähintään kolmilapsisille perheille, julkisia avustuksia saaville henkilöille jne.

Terveystenhoitopalveluiden saaminen edellyttää kirjautumista kansalliseen terveystenhoitojärjestelmään.

Mitä järjestelmä kattaa?

Järjestelmä kattaa seuraavat palvelut:

- yleislääkäreiden antama avohoito sekä erityislääkäreiden antama avo- tai laitoshoido
- lääkkeet ja tarvittavat lääkintävälineet
- taudinmääritys ja lääkinnälliset kokeet
- sairaalahoito
- hammashoido lukuun ottamatta hammasproteeseja, jotka maksetaan vain pienituloisille.

Myös yksityissairaaloita voidaan käyttää erityistilanteissa ja niin, että siihen on saatu ennakkohyväksyntä. Potilas voi valita valtion palveluksessa työskentelevän lääkärin vapaasti. Hänen ei tarvitse rekisteröidä yhtä yleislääkäriä omalääkäriksensä. Erikoislääkärille pääsy edellyttää yleislääkärin antamaa lähetettä. Potilas saa lähetteen sairaalaan, jossa hoitava lääkäri työskentelee.

Hoidon saaminen

Terveystenhoitopalveluita saa hakeutumalla mihin tahansa valtion terveydenhoitolaitokseen. Terveyskorttiin merkittyjen tietojen perusteella kansalliseen terveydenhoitojärjestelmään rekisteröityneiden maksuja voidaan alentaa tai niitä ei peritä lainkaan.

Tavallisesti potilaiden on hakeuduttava ensin valtion terveyskeskuksen lääkärin vastaanotolle, joka ohjaa potilaan tämän kunnosta riippuen erikoislääkärille tai sairaalahoitoon.

Henkilö voi hakeutua myös Kyproksella toimivalle yksityislääkärille tai yksityissairaalaan, mutta tällöin kustannuksia ei korvata.

III luku: Sairausetuudet

Sairausetuuksien saamisen edellytykset

Sairauskorvausta maksetaan 16–63-vuotiaille palkansaajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille, jotka ovat työkyvyttömiä. Jos henkilö ei täytä ehtoja, joiden mukaan hän olisi oikeutettu vanhuuseläkkeeseen 63-vuotiaana, hänellä on oikeus saada korvausta vaadittuun päivään saakka, kuitenkin korkeintaan 65-vuotiaaksi asti.

Eläkkeen saaminen edellyttää, että vakuutettu täyttää seuraavat ehdot:

- Vakuutettu on kuulunut järjestelmään vähintään 26 viikkoa ja on ennen työkyvyttömyyden alkamispäivää maksanut perusvakuutusta vähintään 26 kertaa summan, joka vastaa vakuutuksen perusteena olevaa perusviikkopalkkaa (0,50 vakuutus pistettä).
- Vakuutetun vakuutuksen perusteena oleva toteutunut tai hyvitetty palkka edellisen vakuutusmaksuvuoden aikana on vähintään 20-kertainen vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (0,39 vakuutus pistettä).

Jotta vakuutettu saisi uudelleen oikeuden etuuksiin etuuskauden loputtua, hänen on täytynyt etuuskauden loputtua maksaa palkkaan perustuvaa vakuutusmaksua vähintään 26-kertaisesti vakuutuksen perusteena olevaa perusviikkopalkkaa vastaava summa (0,50 vakuutus pistettä). Lisäksi edellisen etuuskauden loppumisesta on täytynyt kulua 13 työviikkoa.

Mitä järjestelmä kattaa?

Viikoittainen peruskorvaus on 60 % yhden perusvakuutus pisteen viikoittaisesta arvosta kyseisenä vakuutusmaksuvuonna, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti (huollettavia enintään kolme). Viikoittainen korvaussumma vastaa 50 % yhden lisävakuutus pisteen viikoittaisesta arvosta kyseisenä vakuutusmaksuvuonna, eikä se voi ylittää vakuutuksen perusteena olevaa perusviikkopalkkaa. Puoliso (mies tai nainen) katsotaan huollettavaksi, jos hänen saamansa palkka tai etuus on pienempi kuin huollettavasta maksettava korotus.

Korvausta ei makseta, jos vakuutetulle maksetaan täyttä palkkaa. Jos vakuutetulle maksetaan osaa palkasta, korvauksen ja osittaisen palkan yhteissumma ei saa ylittää vakuutetun täyttä palkkaa.

Sairauspäiväkorvausta maksetaan korkeintaan 156 päivältä kutakin työskentelyn keskeyttämisen kautta kohti. Ellei työkyvyttömyys ole pysyvää, kautta jatketaan 312 päivään tietyin erityisehdoin.

Sairauspäivärahan saaminen

Sairaudesta johtuvan työkyvyttömyyden voi todistaa lääkärintodistuksella ensimmäisestä työkyvyttömyyspäivästä lähtien. Työkyvyttömyyskauden aikana vakuutettua saatetaan vaatia käymään sosiaaliturvaviranomaisten hyväksymän vakuutuslääkärin tai lääketieteellisen lautakunnan lisätutkimuksessa. Hakemuslomake ja siihen liitettävät todistukset on toimitettava 21 päivän kuluessa sairauden

alkamisesta. Palkansaajiin sovelletaan kolmen päivän odotusaikaa ja itsenäisiin ammattinharjoittajiin 9 päivän odotusaikaa. Itsenäisiä ammattinharjoittajia kohdellaan kuitenkin samalla tavalla kuin palkansaajia, jos on kyse tapaturmasta tai jos vakuutettu tarvitsee sairaalahoitoa.

IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet

Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset

Äitiyspäivärahaa maksetaan kaikille työssä käyville naisille – palkansaajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille – 18 viikon ajan alkaen kuudesta kahteen viikkoa ennen arvioitua synnytysviikkoa. Äitiysrahaa maksetaan myös adoptioäideille, jos lapsi on adoptiohetkellä alle 12 vuoden ikäinen.

Korvauksen saaminen edellyttää, että vakuutettu täyttää seuraavat ehdot:

- Vakuutettu on kuulunut järjestelmään vähintään 26 viikkoa ja on ennen äitiyspäivärahakauden alkamispäivää maksanut perusvakuutusta vähintään 26 kertaa vakuutuksen perusteena olevan viikoittaisen ansion määrän verran (0,50 vakuutus pistettä).
- Kyseisenä vakuutusmaksuvuonna vakuutettu on maksanut vähintään 20 kertaa vakuutuksen perusteena olevan viikoittaisen ansion määrän ja/tai se on hyvitetty hänelle (0,39 vakuutus pistettä).

Lisäksi jokaisen lapsen syntymän jälkeen maksetaan äitiysavustus, jos äiti tai hänen puolisonsa täyttää sen maksamiselle asetetut vakuutusehdot.

Mitä järjestelmä kattaa?

Äitiyspäiväraha on kausiluonteinen etuus. Sitä maksetaan biologisille äideille 18 viikon ajan, ja sen maksaminen aloitetaan 2–9 viikkoa ennen laskettua synnytysviikkoa. Jos lapsi joutuu sairaalan hengityslaitteeseen enenaikaisen synnytyksen takia, äitiysrahakautta voidaan pidentää enintään kuudella viikolla. Adoptioäidit saavat avustusta 16 viikkoa adoptioviikosta alkaen, jos lapsi on alle 12 vuoden ikäinen.

Äitiyspäivärahan viikoittainen perusmäärä vastaa 75 % yhden perusvakuutus pisteen viikoittaista arvoa kyseisenä vakuutusmaksuvuonna, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti (huollettavia enintään kolme). Viikoittainen lisäpäiväraha vastaa 75 % yhden lisä vakuutus pisteen viikoittaista arvoa kyseisenä vakuutusmaksuvuonna. Etuutta ei makseta, jos nainen saa äitiysrahakaudella täyttä palkkaa. Jos hänelle maksetaan osaa palkasta, kyseisen palkkamäärän ja maksettavien etuuksien yhteis summa ei saa ylittää vakuutetun täyttä palkkaa.

Äitiysavustus on kertasuoritus, joka maksetaan samansuuruisena kaikille siihen oikeutetuille naisille. Heinäkuun 9. päivästä 2010 lähtien kustakin lapsesta maksettava määrä on 6 % vuotuisesta perusvakuutus pisteestä (8 886 euroa x 6 % = 553,16 euroa). Joko vakuutetun tai hänen puolisonsa on täytettävä etuuden myöntämiseksi asetetut ehdot.

Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen

Äitiysavustuksen hakemuslomake ja siihen liitettävät asiapaperit on toimitettava yhden vuoden kuluessa syntymästä, kun taas äitiyspäivärahan hakemuslomake ja siihen liitettävät asiapaperit on toimitettava 21 päivän kuluessa ensimmäisestä äitiysetuuteen oikeuttavasta päivästä lukien.

Luku V: Työkyvyttömyysetuudet

Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset

Työkyvyttömyyseläkettä maksetaan henkilöille, jotka ovat olleet työkyvyttömiä vähintään 156 päivää ja jäävät oletettavasti pysyvästi työkyvyttömiksi. Tällä tarkoitetaan henkilöitä, jotka eivät voi ansaita todennäköisesti normaalitilanteessa harjoittamassaan ammatissa yli kolmannesta palkasta, jonka samaan ammattiryhmään kuuluva ja saman koulutustason omaava terve henkilö yleensä ansaitsee samalla alalla, tai jos kyse on 60–63-vuotiaasta, yli puolta edellä tarkoitettusta summasta.

Eläkkeen saaminen edellyttää, että vakuutettu täyttää seuraavat ehdot:

1. Vakuutettu on kuulunut järjestelmään vähintään 156 viikkoa työkyvyttömyyteensä mennessä
2. Maksanut työkyvyttömyyteensä mennessä perusvakuutusta vähintään 156 kertaa summan, joka vastaa vakuutuksen perusteena olevaa perusviikkopalkkaa (kolme perusvakuutus pistettä).
3. Vakuutetun maksamien ja hyvitettyjen perusvakuutusmaksujen vakuutus pisteiden määrä 5. lokakuuta 1964 lähtien (tai, jos vakuutettu on täyttänyt 16 vuotta lokakuun 5. päivän 1964 jälkeen, sen vuoden ensimmäisestä päivästä lukien, jona tämä saavutti kyseisen iän), tai 7. tammikuuta 1957 lähtien, jos tämä on edunsaajan kannalta edullisempaa, sitä viikkoa edeltävään viikkoon asti, jolloin työkyvyttömyys alkoi, on vähintään 25 % kyseiseen jaksoon sisältyvistä vuosista.
4. Vakuutetun maksama ja/tai hyvitetty vakuutus sitä vuotta edeltävänä vuonna, jolloin työkyvyttömyys alkoi, tai tällaisten ansioiden keskiarvo kahtena edeltävänä vuonna, on vähintään 20-kertainen vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (0,39 vakuutus pistettä).

Jos työkyvyttömyys johtuu tapaturmasta, vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hän täyttää sairauskorvauksen saamista koskevat vakuutusmaksuehdot.

Vaikka oikeuksien saamista koskevien ehtojen täyttymistä arvioitaessa huomioidaan ainoastaan palkansaajien ja itsenäisten ammatinharjoittajien maksamat vakuutusmaksut, eläkkeen määrää laskettaessa otetaan huomioon myös vapaaehtoiset vakuutusmaksut. Työkyvyttömyyskorvausta voi hakea 63 vuoden ikään asti sekä täydestä että osittaisesta työkyvyttömyydestä (vähimmäisikä ei ole).

Mitä järjestelmä kattaa?

Työkyvyttömyyseläke koostuu kahdesta osasta: perusosa ja lisäosa. Jos henkilö menettää kokonaan ansiokykynsä, hänelle myönnetään täysi työkyvyttömyyseläke. Sen määrä lasketaan seuraavasti:

- Viikoittainen eläkkeen perusosa on 60 % perusvakuutuksen ja hyvitettyjen perusvakuutus pisteiden vuosittaisen keskiarvon viikoittaisesta arvosta, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti. Naispuolisille edunsaajille maksetaan aviomiehestä korotus vain siinä tapauksessa, ettei mies kykene elättämään itse itseään. Ellei vakuutettu ole oikeutettu puolisoista

maksettavaan korotukseen, huollettavista lapsista tai muista henkilöistä maksetaan kustakin korotus, joka on 10 % peruseläkkeestä (korotus maksetaan kuitenkin vain enintään kahdesta huollettavasta).

- Viikoittainen eläkkeen lisäosa on 1/52 summasta, joka vastaa 1,5 % lisävakuutus pisteiden kokonaisarvosta vakuutetun koko työuran ajalta sekä lisävakuutuksessa hyvitetystä vakuutuksen perusteena olevista tuloista työkyvyttömyyden alkamispäivän ja 63 vuoden iän välillä. .

Jos tulonmenetys on osittaista, maksetaan alennettua työkyvyttömyyseläkettä. Maksettavan eläkkeen määrä riippuu ansiokyvyn menetyksestä seuraavasti:

- Jos ansiokyvyn menetys on 50–66,66 %, henkilö on oikeutettu 60 prosenttiin täydestä eläkkeestä.
- Jos ansiokyvyn menetys on 66,67–75 %, henkilö on oikeutettu 75 prosenttiin täydestä eläkkeestä.
- Jos ansiokyvyn menetys on 76–99 %, henkilö on oikeutettu 85 prosenttiin täydestä eläkkeestä.

Eläkkeen perusosaa korotetaan huollettavien määrän mukaan. Järjestelmässä on vähimmäiseläke, jota maksetaan

- yksin asuvalle henkilölle 87,15 euroa viikossa (85 % x 60 % x 170,88 euroa)
- henkilölle, jolla on yksi huollettava, 116,20 euroa viikossa (85 % x 80 % x 170,88 euroa)
- henkilölle, jolla on kaksi huollettavaa, 130,72 euroa viikossa (85 % x 90 % x 170,88 euroa)
- henkilölle, jolla on kolme huollettavaa, 145,25 euroa viikossa (85 % x 100 % x 170,88 euroa).

Jos työkyvyttömyys on osittaista, summat kerrotaan myös työkyvyttömyysasteella. Laissa ei ole säädetty eläkkeen enimmäismäärästä. Edunsaajat saavat myös maksutonta sairaanhoitoa julkisen sektorin sairaaloista ja laitoksista.

Työkyvyttömyysetuuksien saaminen

Työkyvyttömyyskorvausta on haettava kolmen kuukauden sisällä työkyvyttömyyden ilmenemisestä.

Luku VI: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet

Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset

Vanhuuseläke

Eläkeikä on 65 vuotta. Tietyissä tapauksissa erityisehdot täyttävä henkilö saa oikeuden eläkkeeseen 63-vuotiaana. Kaivostyöläisten eläkeikä on 63 vuotta. Vähintään kolme vuotta työskennelleillä kaivostyöntekijöillä on oikeus vanhuuseläkkeeseen kuukautta ennen tavanomaista eläkeikää jokaista kaivoksessa työskenneltä viiden kuukauden jaksoa kohti edellyttäen, että he ovat lopettaneet kyseisen työn tekemisen. Eläkettä ei kuitenkaan saa alle 58-vuotiaana. Muutoin lainsäädäntö ei tunne varhaiseläkettä.

Korvauksen saaminen edellyttää, että vakuutettu täyttää seuraavat ehdot:

lokakuun 6. päivän 1980 ja tammikuun 3. päivän 2010 välisenä aikana

- vakuutetulle on kertynyt vakuutusaitaa vähintään 156 viikkoa
- vakuutettu on maksanut perusvakuutusta eläkeikään asti vähintään 156-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (kolme vakuutuspiistettä)
- vakuutetun maksamien ja hyvitettyjen perusvakuutusmaksujen vakuutuspiisteen määrä 5. lokakuuta 1964 lähtien (tai, jos vakuutettu on täyttänyt 16 vuotta lokakuun 5. päivän 1964 jälkeen, sen vuoden ensimmäisestä päivästä lukien, jona tämä saavutti kyseisen iän), tai 7. tammikuuta 1957 lähtien, jos tämä on edunsaajan kannalta edullisempaa, sitä viikkoa edeltävään viikkoon asti, jolloin oikeus etuuteen alkoi, on vähintään 25 % kyseiseen jaksoon sisällyvistä vuosista

tammikuun 4. päivän 2010 ja tammikuun 2. päivän 2011 välisenä aikana

- vakuutetulle on kertynyt vakuutusaitaa vähintään 260 viikkoa
- vakuutettu on maksanut perusvakuutusta eläkeikään asti vähintään 260-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (viisi vakuutuspiistettä),
- vakuutetun maksamien ja hyvitettyjen perusvakuutusmaksujen vakuutuspiisteen määrä 5. lokakuuta 1964 lähtien (tai, jos vakuutettu täytti 16 vuotta lokakuun 5. päivän 1964 jälkeen, sen vuoden ensimmäisestä päivästä lukien, jona tämä saavutti kyseisen iän), tai 7. tammikuuta 1957 lähtien, jos tämä on edunsaajan kannalta edullisempaa, sitä viikkoa edeltävään viikkoon asti, jolloin oikeus etuuteen alkoi, on vähintään 30 % kyseiseen jaksoon sisällyvistä vuosista

tammikuun 3. päivän 2011 ja tammikuun 1. päivän 2012 välisenä aikana

- vakuutetulle on kertynyt vakuutusaitaa vähintään 364 viikkoa
- vakuutettu on maksanut perusvakuutusta eläkeikään asti vähintään 364-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (seitsemän vakuutuspiistettä)
- vakuutetun maksamien ja hyvitettyjen perusvakuutusmaksujen vakuutuspiisteen määrä 5. lokakuuta 1964 lähtien (tai, jos vakuutettu on täyttänyt 16 vuotta lokakuun 5. päivän 1964 jälkeen, sen vuoden ensimmäisestä päivästä lukien, jona tämä saavutti kyseisen iän), tai 7. tammikuuta 1957 lähtien, jos tämä on

edunsaajan kannalta edullisempaa, sitä viikkoa edeltävään viikkoon asti, jolloin oikeus etuuteen alkoi, on vähintään 30 % kyseiseen jaksoon sisältyvistä vuosista

tammikuun 2. päivästä 2012 alkaen

- vakuutetulle on kertynyt vakuutusaikaa vähintään 520 viikkoa
- vakuutettu on maksanut perusvakuutusta eläkeikään asti vähintään 520-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (kymmenen vakuutuspistettä)vakuutetun maksamien ja hyvitettyjen perusvakuutusmaksujen vakuutuspisteiden määrä 5. lokakuuta 1964 lähtien (tai, jos vakuutettu on täyttänyt 16 vuotta lokakuun 5. päivän 1964 jälkeen, sen vuoden ensimmäisestä päivästä lukien, jona tämä saavutti kyseisen iän), tai 7. tammikuuta 1957 lähtien, jos tämä on edunsaajan kannalta edullisempaa, sitä viikkoa edeltävään viikkoon asti, jolloin oikeus etuuteen alkoi, on vähintään 30 % kyseiseen jaksoon sisältyvistä vuosista.

Ollakseen oikeutettu eläkkeeseen 63-vuotiaana vakuutetun täytyy joko:

- olla täyttänyt 63 vuotta, täyttää määrätty vakuutusmaksuehdot sillä poikkeuksella, että vakuutetun maksamien ja hyvitettyjen perusvakuutusmaksujen vakuutuspisteiden määrä 5. lokakuuta 1964 lähtien (tai, jos vakuutettu on täyttänyt 16 vuotta lokakuun 5. päivän 1964 jälkeen, sen vuoden ensimmäisestä päivästä lukien, jona tämä saavutti kyseisen iän), tai 7. tammikuuta 1957 lähtien, jos tämä on edunsaajan kannalta edullisempaa, sitä viikkoa edeltävään viikkoon asti, jolloin oikeus etuuteen alkoi, on vähintään 70 % kyseiseen jaksoon sisältyvistä vuosista
- olla oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen juuri ennen kuin hän on täyttänyt 63 vuotta tai
- tai olla 63–65-vuotias ja hänellä olisi oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hän olisi alle 63-vuotias.

Kertakorvauksena maksettava vanhuusavustus

Jos edellä kuvattu vakuutuksen perusteena oleva maksettu ja hyvitetty keskimääräinen palkka ei ole vähintään 25/30 %, henkilölle maksetaan 68 vuoden iässä kertakorvaus, joka on 15 % hänen vakuutuksen perusteena olevista (maksetuista ja hyvitettyistä) kokonaistuloistaan. Kertakorvausta ei makseta sosiaalieläkettä saaville henkilöille.

Korvauksen saaminen edellyttää, että vakuutettu täyttää seuraavat ehdot:

lokakuun 6. päivän 1980 ja tammikuun 3. päivän 2010 välisenä aikana

- hänelle on kertynyt vakuutusaikaa vähintään 156 viikkoa
- hän on maksanut perusvakuutusta 68 vuoden ikään mennessä vähintään 156-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (kolme vakuutuspistettä)

tammikuun 4. päivän 2010 ja tammikuun 2. päivän 2011 välisenä aikana

- hänelle on kertynyt vakuutusaikaa vähintään 208 viikkoa
- hän on maksanut perusvakuutusta 68 vuoden ikään mennessä vähintään 208-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (neljä vakuutuspistettä)

tammikuun 3. päivän 2011 ja tammikuun 1. päivän 2012 välisenä aikana

- hänelle on kertynyt vakuutusaikaa vähintään 260 viikkoa

- hän on maksanut perusvakuutusta 68 vuoden ikään mennessä vähintään 260-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (viisi vakuutus pistettä)

tammikuun 2. päivästä 2012 alkaen

- hänelle on kertynyt vakuutusaikaa vähintään 312 viikkoa
- hän on maksanut perusvakuutusta 68 vuoden ikään mennessä vähintään 312-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (kuusi vakuutus pistettä).

Muut etuudet

Kaikille eläkkeensaajille voidaan myöntää erityisavustusta heidän eläkkeidensä määrän nostamiseksi. Uusia edunsaajia ei ole tullut tammikuun 1. päivän 2009 jälkeen lisää, koska tuki- ja etuosaston suunnitelma pienituloisten eläkkeensaajien kotitalouksien tukemiseksi on toteutettu kokonaan.

Lisäksi 65 vuoden iän saavuttaneille Kyproksella asuville henkilöille maksetaan sosiaalieläkettä, jos he täyttävät asumista koskevat ehdot eivätkä saa mistään muusta lähteestä eläkettä, jonka määrä on suurempi kuin sosiaalieläkkeen määrä. Jos heidän saamansa eläkkeen tai vastaavan maksun määrä on pienempi kuin sosiaalieläkkeen määrä, henkilölle voidaan maksaa näiden kahden määrän erotus.

Mitä järjestelmä kattaa?

Työkyvyttömyyseläkkeen tapaan myös vanhuuseläke muodostuu kahdesta osasta: perusosa ja lisäosa. Viikoittainen perusmäärä on 60 % maksetun ja hyvitetyn perusvakuutuksen vakuutus pisteiden vuosittaisen keskiarvon viikoittaisesta arvosta, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti. Naispuolisille edunsaajille maksetaan aviomiehestä korotus vain siinä tapauksessa, ettei mies kykene elättämään itse itseään. Ellei vakuutettu ole oikeutettu puolisoista maksettavaan korotukseen, huollettavista lapsista tai muista henkilöistä maksetaan kustakin korotus, joka on 10 % peruseläkkeestä (korotus maksetaan kuitenkin vain enintään kahdesta huollettavasta).

Viikoittainen eläkkeen lisäosa on 1/52 summasta, joka vastaa 1,5 %:a edunsaajan maksetun ja hyvitetyn lisävakuutuksen vakuutus pisteiden kokonaisarvosta vakuutetun koko työuran ajalta.

Jos eläkkeensaaja maksaa vakuutusmaksua vakuutuksen perusteena olevasta tulosta eläkeoikeuden saavuttamispäivän ja 65-vuotispäivän välisenä aikana, hänen viikoittaista eläkettään korotetaan. Korotus on 1/52 summasta, joka vastaa 1,5 % vakuutuksen perusteena olevasta tulosta.

Vanhuuseläkkeeseen oikeutettu voi lykätä eläkkeen maksua 68-vuotiaaksi asti. Tällöin vanhuuseläkettä korotetaan 0,5 % jokaiselta kuukaudelta, jonka henkilö työskentelee ensimmäisen lykkäyskuukauden ja eläkkeen maksun aloittamiskuukauden välillä. (Leskeneläkettä voidaan korottaa samalla tavalla.)

Vanhuuseläkkeen vähimmäismäärä on 85 % täydestä peruseläkkeestä. Vähimmäiseläkettä maksetaan

- yksin asuvalle henkilölle 87,15 euroa viikossa ($85 \% \times 60 \% \times 170,88$ euroa)
- henkilölle, jolla on yksi huollettava, 116,20 euroa viikossa ($85 \% \times 80 \% \times 170,88$ euroa)
- henkilölle, jolla on kaksi huollettavaa, 130,72 euroa viikossa ($85 \% \times 90 \% \times 170,88$ euroa)
- henkilölle, jolla on kolme huollettavaa, 145,25 euroa viikossa ($85 \% \times 100 \% \times 170,88$ euroa).

Vanhuusetuuksien saaminen

Hakemuslomake ja siihen liitettävät alkuperäiset asiakirjat on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on oikeutettu eläkkeeseen.

VII luku: Eloonjääneiden etuudet

Edellytykset eloonjääneiden etuuskien saamiseksi

Leskeneläke

Leskeneläkettä maksetaan naispuoliselle leskelle sekä tietyin edellytyksin miespuoliselle leskelle, jos kuollut puoliso on täyttänyt kuollessaan vanhuuseläkkeen saamista koskevat vakuutusmaksuehdot.

Leskeneläkkeen saamisen ehdot ovat seuraavat:

- jos vakuutetun puoliso on menehtynyt eläkeiässä tai sitä vanhempana, ehdot ovat samat kuin vanhuuseläkkeenkin kohdalla;
- jos vakuutetun puoliso on menehtynyt ennen eläkeikää, ehdot ovat samat kuin työkyvyttömyyseläkkeen ensimmäinen (1) ja toinen (2) ehto;
- jos vakuutetun puoliso on menehtynyt tapaturmaisesti, leskellä on oikeus eläkkeeseen, jos hautausavustuksen saamisen ehdot täyttyvät.

Lapseneläke

Lapseneläkettä maksetaan alaikäiselle seuraavissa tapauksissa:

1. jos molemmat vanhemmat ovat kuolleet tai jos vanhemmat ovat eronneet ja huoltajana ollut vanhempi on kuollut; ainakin toisen vanhemmista on täytynyt olla vakuutettu;
2. jos toinen vanhemmista on kuollut eikä elossa olevalla vanhemmalla ole oikeutta leskeneläkkeeseen;
3. jos leskeksi jäänyt ja leskeneläkettä saanut vanhempi menee uudelleen naimisiin.

Kahdessa viimeksi mainitussa tapauksessa kuolleen vanhemman on täytettävä leskeneläkkeen saamista koskevat vakuutusmaksuehdot.

Hautausavustus

Hautausavustus maksetaan kuoleman johdosta seuraavissa kuolemantapauksissa:

- henkilöt, jotka saavat vanhuus-, työkyvyttömyys- tai leskeneläkettä, kuolinkorvausta tai avustusta henkilön katoamisen takia
- orvot, jotka saavat lapseneläkettä
- henkilöt, joiden kuolema johtuu työtapaturmasta tai ammattisairaudesta
- henkilöt, jotka täyttävät määritellyt vakuutusmaksuehdot kuolinhetkellään; vakuutusmaksuehdot ovat samat kuin avioliittoavustuksen kohdalla
- vakuutusmaksuehdot täyttävän henkilön tai eläkkeensaajan huollettavina olevat henkilöt.

Mitä järjestelmä kattaa?

Leskeneläke

Vanhuuseläkkeen tapaan myös leskeneläke muodostuu perus- ja lisäosasta.

Viikoittainen eläkkeen perusosa on 60 % maksetun ja hyvitetyn perusvakuutuspuolesta vuosittaisen keskiarvon viikoittaisesta arvosta, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti. Jos kuollut puoliso ei saanut vanhuuseläkettä, leskeneläkkeen lisäosa on 60 % työkyvyttömyyseläkkeen lisäosasta, johon työkyvyttömäksi todetulla edunjättäjällä olisi ollut oikeus kuolinhetkellään. Jos taas kuollut puoliso sai vanhuuseläkettä, leskeneläkkeen lisäosa on 60 % edunjättäjälle maksetun vanhuuseläkkeen lisäosasta.

Leskelle maksetaan kertakorvaus, elleivät vakuutusehdot täyty. Jos puoliso on kuollut ennen eläkeikää, kertakorvaus maksetaan siinä tapauksessa, että kuollut puoliso on maksanut perusvakuutusta vähintään 156-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (vähintään kolme vakuutuspuolesta). Jos kuollut puoliso sai vanhuuseläkettä tai olisi saanut sellaista, jos olisi hakenut sitä, vakuutusehto on sama kuin vanhuuseläkkeen kertakorvauksen osalta. Korvaus on 15 % maksetun ja hyvitetyn perusvakuutuksen vakuutuspuolesta kokonaisarvosta ja 9 % lisävakuutuksen vakuutuspuolesta arvosta. Jos naispuolinen leski menee uudelleen naimisiin, hänellä on oikeus vuotuista eläkettä vastaavaan kertakorvaukseen ilman huollettavista maksettavia korotuksia.

Leskeneläkkeen perusosan enimmäismäärä on 100 % perusvakuutuksesta, jos eläkkeen hakijalla on kolme huollettavaa. Lisäeläkkeelle ei ole asetettu lakisääteistä ylärajaa.

Lapseneläke

Ensimmäisessä (1) tapauksessa lapseneläke koostuu perus- ja lisäosasta:

- lapseneläkkeen viikoittainen perusosa on 40 % vakuutuksen perusteena olevasta perusviikkopalkasta;
- lapseneläkkeen viikoittainen lisäosa on 50 % siitä leskeneläkkeen lisäosasta, jota on tai olisi maksettu, jos orvoksi jääneitä oli yksi, ja 100 %, jos orvoksi jääneitä on kaksi tai enemmän.

Edellä kohdissa (2) ja (3) viikoittainen lapseneläke on 20 % vakuutuksen perusteena olevasta perusviikkopalkasta kutakin lasta kohti, ja sitä maksetaan enintään kolmesta orvosta.

Lapseneläkettä maksetaan yleensä 15-vuotiaaksi asti. Sitä maksetaan kuitenkin 23-vuotiaaksi asti, jos kyseessä on täysipäiväisesti opiskeleva tyttö, tai 25-vuotiaaksi asti, jos kyseessä on täysipäiväisesti opiskeleva tai asepalvelustaan suorittava poika. Pysyvästi työkyvyttömillä lapsilla lapseneläkkeen saamiselle ei ole ikärajaa. Lapselle maksetaan yhden vuoden eläkettä vastaava kertakorvaus, jos oikeus lapseneläkkeeseen lakkaa muutoin kuin kuoleman johdosta ennen kuin lapsi täyttää 17 vuotta.

Toisen vanhempansa menettäneiden lasten peruseläke on 34,18 euroa viikossa. Sitä maksetaan kustakin lapsesta, mutta enintään kolmesta lapsesta. Kullekin molemmat

vanhempansa menettäneelle lapselle maksetaan peruseläkettä 40 % vakuutuksen perusteena olevasta peruspalkasta ja enintään 68,35 euroa viikossa. Useammalle kuin kahdelle lapselle maksettava lisäeläke ei voi ylittää leskeneläkkeen lisäosan määrää.

Hautausavustus on kertaluonteinen maksu, jonka suuruus on 8 % vuosittaisesta perusvakuutuspiisteestä (8 886 euroa *8 % = 710,88 euroa). Jos eläkeläisen huollettava kuolee, kertakorvaus on suuruudeltaan puolet tästä summasta (355,44 euroa).

Perhe-eläke-etuuksien saaminen

Leskeneläkkeen ja lapseneläkkeen hakemuslomake ja siihen liitettävät asiakirjat on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa ja hautausavustuksen hakemuslomake ja siihen liitettävät asiakirjat on toimitettava vuoden kuluessa.

VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset

Työtapaturmien ja ammattitautien johdosta myönnetään seuraavia etuuksia:

Tilapäisestä työkyvyttömyydestä maksettava korvaus (tapaturmakorvaus)

Tilapäisestä työkyvyttömyydestä johtuvia etuuksia myönnetään palkansaajille, joista tulee työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi työkyvyttömiä. Etuutta voidaan maksaa korkeintaan 12 kuukautta tapaturman sattumispäivästä tai sairauden alkamispäivästä lukien.

Työkyvyttömyysetuus

Työkyvyttömyyskorvausta maksetaan palkansaajille, joiden fyysiset tai psyykkiset kyvyt ovat alentuneet vähintään 10 % työtapaturman vuoksi. Pölykeuhkotapauksissa maksetaan korvausta, jos työkyky on alentunut vähintään 1 prosentin.

Työkyvyttömyysetuus maksetaan joko kertakorvauksena (työkyvyttömyysavustus) tai eläkkeenä työkyvyttömyysasteesta riippuen. Jos työkyvyttömyys on 10–19 %, maksetaan kertakorvaus, ja jos työkyvyttömyys on vähintään 20 %, myönnetään työkyvyttömyyseläke. (Jos työkyvyttömyysaste on alle 10 %, korvausta ei makseta.)

Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät etuudet

Kuolinkorvausta maksetaan työtapaturman seurauksena kuolleen palkansaajan omaisille. Etuuteen sisältyy leskeneläke, lapseneläke ja vanhempainraha.

Hautausavustus

Katso eloonjääneiden etuuksia koskevaa osaa.

Mitä järjestelmä kattaa?

Tilapäisestä työkyvyttömyydestä maksettava korvaus (tapaturmakorvaus) vastaa suuruudeltaan sairauskorvausta. Jos henkilön palkka kuitenkin on vakuutuksen perusteena olevaa peruspalkkaa pienempi, etuuden minimimäärä vastaa vakuutuksen perusteena olevaa peruspalkkaa.

Työkyvyttömyyseläke koostuu perusosasta ja lisäosasta, ja sitä maksetaan seuraavasti:

- täydellisestä työkyvyttömyydestä maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen viikoittainen perusosa on 60 % vakuutuksen perusteena olevasta viikoittaisesta peruspalkasta, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti;
- eläkkeen viikoittainen lisäosuus on 60 % maksetun ja hyvitetyn lisävakuutuksen vuosittaisen vakuutus pisteiden keskiarvon viikoittaisesta arvosta kaudella, joka

alkaa tapaturmapäivää edeltävää vuotta edeltävän vuoden ensimmäisenä päivänä ja päättyy tapaturmapäivänä; jos työkyvyttömyysaste on alle 100 %, eläkettä maksetaan suhteessa työkyvyttömyysasteeseen; jos henkilö katsotaan kuitenkin pysyvästi työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä nousee vastaavasti 75, 85 ja 100 prosenttiin samoin kuin työkyvyttömyyseläkkeessä.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö tarvitsee jatkuvaa hoitoa, hänelle voidaan maksaa tätä varten avustusta. Avustus on 55 % 100-prosenttisesta työkyvyttömyydestä maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen perusosasta. Kuukausittainen avustus on 225,56 euroa.

Työkyvyttömyysavustus on seitsemän kertaa 100-prosenttisesta työkyvyttömyydestä maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vuotuinen määrä (ilman huollettavista maksettavia korotuksia) kerrottuna työkyvyttömyysasteella. Esimerkiksi työkyvyttömyysavustus 10 prosentin työkyvyttömyysasteen tapauksessa lasketaan seuraavasti: 410,11 euroa x 13 (vuotuinen määrä) x 7 x 10 % = 3 732,00 euroa).

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen

Työtapaturmaetuuden hakemuskaavake ja siihen liitettävät asiakirjat on toimitettava 21 päivän sisällä tapaturman sattumisesta. Työkyvyttömyysetuushakemus on toimitettava kolmen kuukauden sisällä, ja hautausavustushakemus yhden vuoden sisällä.

IX luku: Perhe-etuudet

Perhe-etuuksien saamisen edellytykset

Lapsietuus koostuu perusosasta ja lisäosasta.

Perusetuus

Vakituisesti Kyproksella asuvilla vähintään yhden lapsen perheillä on oikeus perusetuuteen kolmena peräkkäisenä vuotena edellyttäen, että perheenjäsenet asuvat yhdessä.

Perhe-etuutta voidaan maksaa naimattomista kotona asuvista lapsista seuraavissa tapauksissa:

- lapsi on alle 18-vuotias;
- lapsi on alle 19-vuotias, jos hän osallistuu toisen asteen koulutukseen;
- lapsi on 18–25-vuotias mies, joka suorittaa asepalvelustaan ja opiskelee täysipäiväisesti;
- lapsi on 18–23-vuotias nainen, joka opiskelee täysipäiväisesti;
- lapsi on fyysisen tai psyykkisen vamman takia työkyvytön (iällä ei ole merkitystä).

Perhe on oikeutettu perusetuuteen, jos sen kokonaisbruttotulot ovat korkeintaan 49 000 euroa vuodessa (yksilapsisissa perheissä) tai 99 000 euroa vuodessa (2–4-lapsisissa perheissä). Jos huollettavia lapsia on enemmän kuin neljä, tulorajaa korotetaan 10 000 eurolla lasta kohti.

Tulokaton lisäksi lapsietuutta ei myönnetä, jos perheen kokonaisvarallisuus, mukaan lukien kiinteistöt, osakkeet ja arvopaperit, on suurempi kuin 1 200 000 euroa.

Lisäetuus

Perheille voidaan myöntää myös perhe-etuuden lisäosa bruttotulojen perusteella (katso seuraava kappale).

Mitä järjestelmä kattaa?

Jos perheessä on yksi lapsi, perhe-etuuden perusosa on 420 euroa vuodessa. Perhe-etuuden lisäosaa maksetaan 105 euroa vuodessa perheille, joiden vuositulot ovat enintään 19 500 euroa, ja 50 euroa vuodessa perheille, joiden vuositulot ovat 19 500–39 000 euroa.

Jos perheessä on kaksi lasta, perhe-etuuden perusosa on 840 euroa vuodessa. Perhe-etuuden lisäosaa maksetaan 420 euroa vuodessa perheille, joiden vuositulot ovat enintään 19 500 euroa. Perheille, joiden vuositulot ovat 19 500–39 000 euroa, maksetaan lisäosaa 310 euroa vuodessa.

Jos perheessä on kolme lasta, perhe-etuuden perusosa on 840 euroa vuodessa lasta kohti. Lisäksi perhe-etuuden lisäosaa maksetaan 315 euroa vuodessa lasta kohti, jos perheen vuositulot ovat alle 19 500 euroa, ja 260 euroa vuodessa lasta kohti, jos vuositulot ovat 19 500–39 000 euroa.

Jos perheessä on neljä lasta tai enemmän, perhe-etuuden perusosa on 1 390 euroa vuodessa lasta kohti. Tällöin perhe-etuuden lisäosa on 460 euroa vuodessa lasta kohti, jos perheen vuositulot ovat enintään 19 500 euroa, ja 290 euroa vuodessa lasta kohti, jos perheen vuositulot ovat 19 500–39 000 euroa.

Perhe-etuuksien saaminen

Perheen on haettava lapsilisää tietylle vuodelle toimittamalla hakemus viimeistään 31. päivä joulukuuta kyseisenä vuonna.

Lapsilisä maksetaan kuukausittain yli kolmen lapsen perheille ja vuosittain vuoden lopussa yksi- tai kaksilapsisille perheille.

Uusi yksihuoltajaetus on otettu käyttöön 1. heinäkuuta 2012, ja sen myöntämiskriteerit ovat samat kuin lapsilisän. Perheen on haettava yksinhuoltajalapsilisää tietylle vuodelle toimittamalla hakemus viimeistään 31. päivä joulukuuta kyseisenä vuonna.

Perhe on oikeutettu seuraaviin yksinhuoltajaetuuksiin , jos perheen kkonaisbruttotulot ovat enintään

- € 39,000: € 200 lasta kohti kuukaudessa,
- € 39,000.01 - € 49,000: € 180 lasta kohti kuukaudessa,
- € 49,000.01 - € 59,000: € 160 lasta kohti kuukaudessa,
- € 59,000.01 - € 69,000: € 140 lasta kohti kuukaudessa,
- € 69,000.01 - € 79,000: € 120 lasta kohti kuukaudessa,
- € 79,000.01 - € 89,000: € 100 lasta kohti kuukaudessa.

X luku: Työttömyys

Työttömyysetuuksien saamisen edellytykset

Työttömyyskorvausta maksetaan tahattomasti työttömäksi jääneille 16–63-vuotiaille palkansaajille. Jos henkilö ei täytä vanhuuseläkkeen saamista koskevia vakuutusmaksuehtoja 63-vuotiaana, hänellä on oikeus saada työttömyyskorvausta vaadittuun päivään saakka, kuitenkin korkeintaan 65-vuotiaaksi saakka. Itsenäisillä ammattinharjoittajilla ei ole oikeutta työttömyyskorvaukseen.

Korvauksen saaminen edellyttää, että hakija täyttää seuraavat ehdot:

- vakuutettu on kuulunut järjestelmään vähintään 26 viikkoa ja on ennen työttömyyden alkamispäivää maksanut perusvakuutusta vähintään 26-kertaisen määrän vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (0,50 vakuutus pistettä);
- vakuutetulla on kyseisen vakuutusmaksuvuoden ajalta maksettua ja/tai hyvitettyä vakuutusta vähintään 20-kertainen määrä vakuutuksen perusteena olevaan perusviikkopalkkaan nähden (0,39 vakuutus pistettä).

Jotta henkilö saisi uudelleen oikeuden etuuksiin (etuuskauden loputtua), hänen on täytynyt etuuskauden loputtua maksaa palkkaan perustuvaa vakuutusmaksua vähintään 26-kertaisesti vakuutuksen perusteena olevaa perusviikkopalkkaa vastaava summa (0,50 vakuutus pistettä). Lisäksi edellisen etuuskauden loppumisesta on täytynyt kulua 26 työviikkoa.

Yli 60-vuotiaat, jotka eivät saa mitään eläkettä työeläkejärjestelmästä eivätkä huoltokassasta maksettavaa kertakorvausta, saavat takaisin oikeutensa työttömyyskorvaukseen samoin edellytyksin kuin sairauskorvauksen kohdalla (etuuskauden loppumisesta on kulunut 13 työviikkoa 26 työviikon sijasta).

Mitä järjestelmä kattaa?

Työttömyyskorvausta maksetaan korkeintaan 156 päivältä yhtä työttömyyskautta kohti.

Viikoittainen työttömyyskorvaus on yhtä suuri kuin sairauskorvaus, ja se määritetään samalla tavalla. Se koostuu perus- ja lisäetuudesta. Perusetuus on suuruudeltaan 60 % perusvakuutuksen vakuutus pisteen viikoittaisesta arvosta kyseisenä vakuutusmaksuvuonna, ja sitä korotetaan 80, 90 tai 100 % yhtä, kahta tai kolmea huollettavaa kohti (huollettavia enintään kolme). Lisäetuus on 50 % lisävakuutuksen vakuutus pisteen viikoittaisesta arvosta kyseisenä vakuutusmaksuvuonna vakuutuksen perusteena olevien perusviikkoansioiden rajoissa. Puolison (miehen tai vaimon) katsotaan olevan huollettava, jos tämän saama palkka tai etuus on pienempi kuin huollettavasta maksettava korotus. Jos molemmilla puolisoilla on oikeus etuuksiin samalla kaudella, huollettavista myönnettävä korotus maksetaan vain sille puolisololle, jolla on oikeus suurempiin korotuksiin.

Työttömyysetuuksien saaminen

Etuuden saaminen edellyttää rekisteröitymistä työnhakijaksi paikallisessa valtion työvoimatoimistossa ja tämän jälkeen myös sosiaalivakuutusosaston paikallistoimistossa etuuden hakemiseksi. Odotusaika on yleensä kolme päivää, mutta ulkomailla kyproslaisen työnantajan palveluksessa työskentelevillä odotusaika on 30 päivää.

XI luku: Vähimmäistoimeentulo

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset

Laki toimeentulotuesta

Lain tarkoituksena on taata sosiaalisesti hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo Kyproksen tasavallassa laillisesti asuville ja tietyt edellytykset täyttävillä henkilöille (ja perheille). Erityisesti henkilö, jonka tulot ja muut taloudelliset resurssit ovat riittämättömät hänen perus- ja erityistarpeisiinsa nähden siten kuin ne on lainsäädännössä määritelty, voi hakea toimeentulotukea, joka voidaan myöntää rahana ja/tai palveluina.

Etuus myönnetään subjektiivisen oikeuden perusteella: etuuden myöntäminen hakijalle on varmaa, jos kaikki laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Kyse on maksuihin perustumattomasta järjestelmästä, koska sitä ei lasketa työnantajien, työntekijöiden tai vakuutettujen maksamien maksujen perusteella.

Kansaneläkelaki

Tällä lailla pyritään varmistamaan riittävä toimeentulo Kyproksella asuville yli 65-vuotiaille henkilöille, joilla ei ole oikeutta eläkkeeseen tai vastaavaan muuhun tuloon mistään lähteestä ja jotka täyttävät laissa säädetyt asuinpaikkaehdot. Ehdot ovat seuraavat:

- henkilö on asunut laillisesti Kyproksella vähintään 20 vuotta siitä päivästä lukien, jona on täyttänyt 40 vuotta;
- henkilö on asunut laillisesti Kyproksella vähintään 35 vuotta siitä päivästä lukien, jona on täyttänyt 18 vuotta.

Yhteenlaskuperiaatteen mukaisesti toimivaltaisen laitoksen on otettava huomioon myös muiden jäsenvaltioiden lainsäädännön perusteella täytetyt asumiskaudet. Sosiaalieläkeoikeutta ei voi siirtää toiseen maahan.

Pienituloisten eläkeläistalouksien tukijärjestelmä

Kyse on rahamääräisten etuuksien järjestelmästä, joka on tarkoitettu eläkeläistalouksille, joiden vuosittaiset kokonaistulot jäävät köyhyysrajan alapuolelle.

Vakavan motorisen vamman perusteella myönnettävä avustus

Avustusta maksetaan henkilöille, jotka kärsivät vakavasta motorisesta vammasta, eivät pysty kävelemään ja ovat pyörätuolissa.

Hoitotuki neliraajahalvaantuneille

Avustusta maksetaan henkilöille, joiden raajat ovat kokonaan tai lähes kokonaan liikuntakyvyttömiä.

Erityistuki sokeille

Avustusta maksetaan:

- henkilöille, joiden näkökyky on molemmissa silmissä 6/60 tai heikompi;
- henkilöille, jotka ovat käyneet sokeainkoulua ennen vuotta 1990.

Liikunta-avustus

Avustusta maksetaan:

- henkilöille, joiden näkökyky on molemmissa silmissä 6/36 tai heikompi
- henkilöille, joiden molempien alaraajojen toimintakyky on vakavasti heikentynyt,

Mitä järjestelmä kattaa?

Laki toimeentulotuesta

Toimeentulotukietuus ei ole yhtäläinen, vaan se vaihtelee hakijan tulojen mukaan. Mitä suuremmat hakijan tulot ovat, sitä pienempi etuuden määrä on: näin varmistetaan, että saaja pääsee vähimmäistoimeentulotasoon. Hakijan saama kokonaismäärä vaihtelee huollettavien määrän, erityistarpeiden (hoidon, vuokran, erityisruokavalion ja erityistarpeiden) ja hakijan tulojen perusteella.

Sosiaalieläkelaki

Sosiaalieläkelain tarkoituksena on tarjota eläke 65-vuotiaille ja sitä vanhemmille henkilöille, joilla ei ole oikeutta eläkkeeseen tai mistään muusta lähteestä maksettavaan muuhun vastaavaan maksuun. Jos henkilöllä on sosiaalivakuutusjärjestelmässä oikeus johonkin muuhun eläkkeeseen ja se on sosiaalieläkettä pienempi, hänelle maksetaan kyseisten kahden eläkkeen välinen erotus. Sosiaalieläke on kaikille siihen oikeutetuille samansuuruinen. Sitä maksetaan 332,19 euroa kuussa 13 kuukaudelta.

Pienituloisten eläkeläistalouksien tukijärjestelmä

Järjestelmä täydentää eläkeläistalouksien tuloja köyhyysrajaan asti. Järjestelmästä annettavan avustuksen ja kotitalouden kokonaistulojen summa ei saa ylittää tätä rajaa. Huomioon otetaan kaikkien kotitalouden jäsenten ansaitsemat tulot. Kotitalouden jäseniin kuuluvat puoliset, lapset ja kaikki muut samassa taloudessa asuvat henkilöt.

Vakavan motorisen vamman perusteella myönnettävä avustus

Avustus on 350 euroa kuukaudessa.

Hoitoavustus neliraajahalvaantuneille

Hoitoavustus on 854.30 euroa kuukaudessa

Hoitoavustus alaraajahalvaantuneille

Hoitoavustus 333,43 euroa kuukaudessa (määrä vaihtelee puolivuositain määräytyvän indeksin mukaan).

Erityisavustus sokeille

Erityisavustus on 316,37 euroa kuukaudessa (määrä vaihtelee vuosittain määräytyvän indeksin mukaan).

Liikunta-avustus

Avustuksen suuruus on:

- 51 euroa kuukaudessa maksetaan henkilöille, joilla on vakavia liikuntaongelmia alaraajoissaan ja jotka ovat työssä tai opiskelevat;
- 102 euroa kuukaudessa maksetaan sokeille henkilöille, jotka ovat työssä tai opiskelevat;;
- 102 euroa kuukaudessa maksetaan nelirajahalvaantuneille (riippumatta työnssäkäynnistä tai opiskelusta).

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saaminen

Laki toimeentulotuesta

Toimeentulotuesta annettua lakia hallinnoi sosiaalihuoltolaitos. Toimeentulotukea voi hakea paikallisista sosiaalitoimistoista. Hakemuksen käsittelee sosiaalityöntekijä, joka tarkastaa ensin, että hakemus on täytetty oikein ja että hakija on toimittanut kaikki tarvittavat asiakirjat. Hakijalle ilmoitetaan, jos hakemus on puutteellinen. Jos hakemus on asianmukainen, sosiaalityöntekijä tekee kotikäynnin hakijan luo ja laatii hakijan ja hänen perheensä tilanteesta sosioekonomisen analyysin, jossa kuvataan muun muassa heidän tarpeensa. Samanaikaisesti sosiaalityöntekijä selvittää hakijan varallisuustilanteen (luottolaitosten, kiinteistövirastojen jne. välityksellä) hänen taloudellisen tilanteensa paikkansapitävyyden tarkistamiseksi. Jos hakijan tilanne johtuu työttömyydestä eikä muita syitä (kuten terveydellisiä ongelmia) ole, hänen on osoitettava, että hän etsii töitä ja on ilmoittautunut työnhakujärjestelmään. Ennen toimeentulotuen myöntämistä sosiaalityöntekijä tarkastaa myös, saako hakija sosiaalivakuutusetuksia, jotka vähennetään toimeentulotuesta.

Kansaneläkelaki

Kansaneläkelakia hallinnoi työ- ja sosiaaliturvaministeriön sosiaalivakuutusosasto. Etuuksia haetaan täyttämällä hakemuslomake ja liittämällä siihen tarvittavat tositteet. Jos hakemus hyväksytään, edunsaajalle lähetetään vuosittain todistus, jolla hänen on ilmoitettava sosiaalivakuutusosastolle merkittävistä olosuhteidensa muutoksista. Sosiaalivakuutusosaston paikallis- ja aluetoimistot käsittelevät hakemuksen.

Pienituloisten eläkeläistalouksien tukijärjestelmä

Pienituloisten eläkeläistalouksien tukijärjestelmän etuuksia haetaan täyttämällä hakemus ja liittämällä siihen tarvittavat tositteet. Alle 70-vuotiaista koostuvien kotitalouksien on toimitettava hakemus joka vuosi.

Muut etuudet

Muut etuudet (Vakavasta motorisesta vammasta maksettavaa avustusta, hoitoavustusta neliraaja/alaraajahalvaantuneille, erityisavustusta sokeille sekä liikunta-avustusta) hallinnoi vammaisten sosiaalisesta osallisuudesta vastaava osasto, joka toimii työ- ja sosiaalivakuutusministeriön alaisuudessa.

XII luku: Pitkäaikaishoito

Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset

Kaikki Kyproksella laillisesti asuvat henkilöt ovat oikeutettuja pitkäaikaishoitoon tai -tukeen, elleivät he kykene huolehtimaan erityistarpeistaan omilla varoillaan. Pitkäaikaishoidon järjestelmä perustuu tarpeeseen eikä ole pakollinen. Maksutonta pitkäaikaishoitoa voivat saada vain toimeentulotukeen oikeutetut henkilöt (eli vanhukset, vammaiset ja ongelmaperheet). Vähimmäisvakuutusajaa ei vaadita. Arvio siitä, miten riippuvainen henkilö on hoidosta, perustuu hakijan yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdään yhteistyössä sosiaaliviranomaisen kanssa, joka arvioi tilannetta ja laatii henkilökohtaisen suunnitelman hoidosta (muun muassa hoidon tyyppistä ja siitä, miten usein sitä on annettava) asiaankuuluvan lainsäädännön mukaisesti.

Arvioitaessa hakijan riippuvuutta hoidosta on otettava huomioon seuraavat seikat:

- vamman ja toimintakyvyn aste eli hakijan kyky huolehtia henkilökohtaisista tarpeistaan (henkilökohtainen hygienia, kodin siivous, ruoanlaitto, lääkärikäynnit jne.)
- se, onko hakijalla perheverkkoa
- se, millaista apua hakija katsoo tarvitsevänsä.

Se, miten usein tilannetta arvioidaan, riippuu edunsaajan erityistarpeista. Uudelleenarvioinnista vastaava sosiaaliviranomainen ottaa huomioon kunkin edunsaajan erityistilanteen, lääkärinlausunnot ja sen, miten usein henkilö tarvitsee palveluja.

Toimeentulotukea ei myönnetä seuraavissa tapauksissa:

- henkilöllä on varallisuutta tai säästöjä, joiden arvo on yli 3 417 euroa yhtä henkeä ja 1 709 euroa kutakin huollettavaa kohti; koko perheellä ei saa olla varallisuutta tai säästöjä, joiden yhteenlaskettu arvo ylittää 8 543 euroa; laskelmissa ei oteta huomioon hakijan omistamaa asuntoa tai taloa, jossa hän asuu
- henkilö on siirtänyt varallisuutta muille henkilöille yli 17 086 euron arvosta
- henkilöllä on muuta kiinteää omaisuutta kuin asunto tai talo, jossa hän asuu
- henkilön asuntoa tai taloa voidaan käyttää tavalla, joka voi lisätä hänen tulojaan.

Tiettyjä tulo- tai varallisuustyyppisiä ei oteta huomioon.

Mitä järjestelmä kattaa?

Pitkäaikaishoitoa varten on saatavilla sekä luontoisetuuksia että rahaetuksia. Hakija voi valita, minkä tyyppistä apua hän tarvitsee (raha- ja/vai luontoisetuksia). Yksilöllisistä tarpeista riippuu, miten usein koti- tai päivähoitoa annetaan ja tarvitseeko henkilö laitoksessa annettavaa pitkäaikaishoitoa. Hoitopalvelut käsittävät kotihoidon, päivähoidon, laitoksessa annettavan pitkäaikaishoidon sekä etähoidon, ja hoitoa voivat antaa valtion, kansalaisjärjestöjen ja yksityisen sektorin (yksityisten yritysten) työntekijät.

Omaishoitajina toimivat lähinnä puoliset/kumppanit, muut samassa taloudessa asuvat, sukulaiset ja naapurit. Yksityiset kotihoitajat (myös perheenjäsenet) voivat saada valtiolta korvausta (osittain tai kokonaan). Epävirallisten hoitajien tapauksessa sosiaalihuolto-osasto, hoitoa tarvitseva henkilö ja hoidon antaja allekirjoittavat keskenään sopimuksen.

Lisäksi kuka tahansa Kyproksella laillisesti asuva henkilö voi työskennellä kotiapulaisena. Suurin osa kotiapulaisista on yhteisön ulkopuolisten maiden kansalaisia. Kotona annettavaa hoitoa tarvitseva henkilö palkkaa kotiapulaisen sopimussuhteiseksi työntekijäksi. Sosiaalihuoltolaitos maksaa kotiapulaisen palkan ja sosiaalivakuutusmaksut, mutta hoitosopimus on kotiapulaisen ja apua tarvitsevan henkilön välinen.

Pitkäaikaishoidon saaminen

Kyproksella ei ole erillistä pitkäaikaishoidon järjestelmää; sosiaalihuoltolaitos järjestää pitkäaikaishoidon keskitetysti. Palveluja tarjotaan kuuden aluetoimiston kautta, jotka toimivat eri puolilla Kyprosta. Pitkäaikaishoidosta säädetään toimeentulotukea ja julkisia palveluja koskevassa lainsäädännössä, ja se perustuu ajatukseen sosiaaliavusta (tarveperusteinen oikeus). Pitkäaikaishoito tai -tuki rahoitetaan valtion talousarviosta. Lisäksi kansalaisjärjestöt toteuttavat pitkäaikaishoidon ohjelmia myös paikallisesti.

Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita

Jos haluat tietoa sosiaaliturvakysymyksistä, jotka koskevat useampaa kuin yhtä unionin jäsenvaltiota, voit etsiä sopivaa laitosta Euroopan komission ylläpitämästä laitoshakemistosta sivustolla <http://ec.europa.eu/social-security-directory>

Social Insurance Services
(Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων)
Päätoimipaikka
Lord Byron Avenue 7
1465 Nicosia
<http://www.mlsi.gov.cy/sid>
Sähköposti: sfloridou@sid.mlsi.gov.cy
apsara@sid.mlsi.gov.cy

Social Insurance Services
European Union and International Relations Section
7 Lord Byron Avenue
1465 Nicosia
Cyprus
Puh.: +357 2240 1809 tai +357 2240 1670
Faksi +357 22401664
Sähköposti: interrel@sid.mlsi.gov.cy
<http://www.mlsi.gov.cy/sid>

Social Welfare Services
(Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)
63 Prodromou
1468 Nicosia
<http://www.mlsi.gov.cy/sws>
Sähköposti: gantoniou@sws.mlsi.gov.cy

Department for Social Inclusion of Persons with Disabilities
(Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες)
1430 Nicosia
<http://www.mlsi.gov.cy/dsid>
Sähköposti: mfiti@dsid.mlsi.gov.cy

Grants and Benefits Service
(Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων)
1489 Nicosia
<http://www.mof.gov.cy>
Sähköposti: grants@mof.gov.cy

Ministry of Health
10 Markou Drakou
1040 Nicosia
<http://www.moh.gov.cy>
Sähköposti: emakrigiorgi@moh.gov.cy

Ministry of Health
Potilaiden liikkuvuudesta vastaava osasto
10 Markou Drakou Street,
1448 Nicosia
Cyprus
Puh.: +357 2240 020-7, +357 2230 535-4, +357 2240 019-6
Faksi: +357 2230 534 -6
Sähköposti: tpieri@moh.gov.cy
<http://www.moh.gov.cy>

Ministry of Finance
Grants and Benefits Service
1489 Nicosia
Cyprus
Puh.: +357 2280 400-0, +357 2280 405-0, +357 2280 405-4, +357 2280 402-0
Faksi: +357 2266 805 -6
Sähköposti: grants@mof.gov.cy
<http://www.mof.gov.cy>